

Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa
REDE DE CONSERVATORIOS DE MÚSICA E DANZA DE GALICIA

MD85PRO01

Programación de Coro

Modelo. Programación. MD85PRO01. 01/09/2017. 1

Índice

1.	Introdución.....	3
2.	Metodoloxía.....	3
3.	Atención á diversidade.....	3
4.	Temas transversais.....	3
	4.1 Educación en valores.....	3
	4.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s).....	3
5.	Actividades culturais e de promoción das ensinanzas.....	3
6.	Secuenciación do curso.....	3
	6.1 Curso:.....	4
7.	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica.....	5
8.	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.....	5
9.	ANEXOS.....	6
	9.1 Probas de acceso 1º de grao profesional.....	6
	9.2 Probas de acceso a outros cursos.....	6
	9.3 Criterios para a obtención dos premios fin de grao.....	6

1. Introducción

O coro, polas súas características intrínsecas, é un espazo de formación de primeira orde non só para aprender a técnica vocal, senón tamén para reforzar os coñecementos adquiridos noutras materias. Desde este modo de ver, o coro tamén permitirá contribuír a facer un percorrido polas épocas e os estilos, co que se amosa unha vez máis que os obxectivos dunhas materias e das outras deben coordinarse desde unha perspectiva común.

A propia práctica interpretativa, tal e como esta se decantou definitivamente a partir das innovacións levadas a cabo no período romántico, opera unha distinción fundamental entre os instrumentos, segundo estes puidesen ou non inserirse na estrutura e nas necesidades cotiás dunha orquestra sinfónica. Como regra xeral, pódese afirmar que os instrumentos homofónicos forman parte desta, en canto que son os polifónicos, precisamente pola súa propia condición, os que permanecen á marxe desta, igual que, por motivos ben diferenetes, os chamados instrumentos históricos, en desuso xa antes do nacemento da orquestra tal e como hoxe a concibimos.

Se o currículo de ensinanzas profesionais de música acolle a materia de orquestra ou, de ser o caso, de banda ou de conxunto, para o primeiro tipo de instrumentos citados, resulta tamén obrigada a inclusión dunha materia que opere de igual maneira na formación do alumnado. Neste sentido, imponse tamén unha materia que incorpore, por un lado, un matiz de colectividade e, por outro, unha relativización do papel que xoga o intérprete na consecución dos resultados finais.

Dada a autosuficiencia dos instrumentos polifónicos, a práctica coral halles proporcionar aos instrumentistas unha perspectiva nova. Así, o hábito de interpretar varias voces a un tempo pode redundar nunha perda da capacidade para cantar, para dicir coa máxima concentración musical unha única voz. “Para tocar ben cómpre cantar ben”, di un antigo proverbio italiano. O instrumentista, por así dicilo, afástase da polifonía e retorna á orixe, á monodia e á primeira canle expresiva posible: a voz humana. Vaina utilizar con maior naturalidade e flexibilidade que o seu propio instrumento, e vai afrontar a interpretación dunha melodía (ou unha voz do tecido polifónico) cunha musicalidade e unha intuición cantable con frecuencia entorpecidas pola complexa técnica do seu instrumento.

Xa que logo, cantar converterase nun modelo e nuha vía alternativa de aproximación á música, desligada da lenta e complexa aprendizaxe dunha técnica. Os alumnos e as alumnas sentirán como as barreiras que parecían interporse entre os seus corpos e os seus instrumentos desaparecen, e como a música xorde con espontaneidade e de inmediato. É o seu propio corpo quen a produce desde o seu interior, e que, pola súa vez, actúa como executante e como caixa de resonancia. É o corpo quen se transforma en música, experiencia que sen dúbida enriquecerá o alumnado e modificará substancialmente a perspectiva da súa aproximación ao instrumento.

Por outra banda, igual que sucede coas materias de orquestra, de banda e de conxunto, a actividade coral ha servir tamén para evitar o illamento do instrumentista dentro dun repertorio, unhas dificultades e un *modus operandi* de carácter fortemente individual. A cambio, o

alumnado sentirase participe dunha interpretación colectiva, na cal a afinación (case sempre fixa nos instrumentos polifónicos, que non requiren da participación do intérprete para conseguila), o empaste, a homoxeneidade no fraseo e a claridade das texturas serán algúns dos obxectivos para acadar. A actitude de escoita e de adecuación da súa voz á dos seus compañeiros de rexistro, por unha banda, e á suma de todo o conxunto, por outra, redundarán tamén en beneficio da amplitude de miras e do enriquecemento musical do instrumentista.

O coro fomentará, ademais, as relacións humanas entre o alumnado, afeito a unha práctica instrumental individual. Como na execución orquestral, o coro incentivará tanto unha actitude de disciplina como a necesidade de seguir as indicacións da dirección, de xeito que o traballo realizado nos ensaios pode dar os seus froitos no concerto ou na interpretación da versión definitiva dunha obra. A sensación, como integrantes dun corpo colectivo, será tamén moi diferente, xa que o alumnado sentirá a responsabilidade compartida, ao se ver apoiado e, dalgún xeito, protexido polos demais membros cos cal, sen dúbida, xurdirán relacións de compañeirismo e de intercambio.

A historia amósanos como as capelas musicais de catedrais, igrexas e cortes constituíron a mellor escola para formar compositores e instrumentistas ou cantantes. Algúns países da nosa contorna cultural conservaron esta tradición e moitos dos seus músicos máis salientables iniciaron a súa formación deste xeito. A actividade coral permite un achegamento á gran tradición polifónica –particularmente rica no caso do noso país- e, non menos importante, ao riquísimo patrimonio folclórico. Este contraste entre repertorio culto e popular, relixioso e profano, acentúa aínda máis, se cadra, a importancia desta disciplina coral e a necesidade da súa inclusión no currículo das ensinanza profesionais.

2. Metodoloxía

O currículo debe ser aberto polo que os métodos de ensino son en ampla medida responsabilidade do profesor. Aínda así, coa finalidade de regular a práctica docente, poderemos sinalar os seguintes principios metodolóxicos de carácter xeral:

1. A finalidade de toda tarefa educativa é o desenvolvemento da personalidade e a sensibilidade propias do alumno. A Música é un vehículo de expresión de emocións, un instrumento á nosa disposición.
2. O profesor debe ser un guía, conselleiro que da solucións concretas a dificultades concretas. Debe dar opcións e non impoñer criterios. Debe tratar de estimular e motivar ó alumno.
3. A Programación Didáctica debe ser aberta e flexible para poder adaptala ás características e necesidades de cada alumno, tratando de desenvolver ás súas posibilidades e de suplir ás súas carencias.
4. A aprendizaxe debe ser funcional, é dicir, debe ser posible unha aplicación práctica do coñecemento adquirido e á súa vez, os contidos deben ser necesarios e útiles para realizar outras aprendizaxes.
5. A avaliación é un proceso que debe levarse a cabo de forma continua e personalizada no alumno e o seu propio desenvolvemento, aportándolle información sobre o que realmente

progresou respecto das súas posibilidades, sen comparacións con normas preestablecidas de rendimento.

6. O profesor debe avaliar tamén o seu propio traballo, a efectividade da programación e a súa intervención.

7. A avaliación no grao elemental levarase a cabo tendo en conta os obxectivos e os criterios de avaliación establecidos no currículo.

8. É necesario que o alumno participe no proceso a través da autoavaliación e a coavaliación, nunha etapa na que se pretende impulsar a autonomía do alumnado e a súa implicación responsable.

3. Atención á diversidade

No marco das disposicións establecidas na Lei 51/2003, do 2 de decembro, de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade, os centros escolares de nova creación deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade. O resto dos centros deberán adecuarse á devandita lei nos prazos e cos criterios establecidos nela.

A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria adoptará as medidas oportunas para a adaptación do currículo ás necesidades do alumnado con discapacidade. En todo caso, esas adaptacións deberán respectar no esencial os obxectivos fixados no decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música.

4. Temas transversais

4.1 Educación en valores

As ensinanzas de música nos conservatorios deberán fomentar a educación en valores tales como a educación para a paz, a educación ambiental, a igualdade de oportunidades entre sexos, educación cívica e moral, educación para a saúde, etc.

4.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

As TIC's ofrécennos diversidade de recursos de apoio á ensinanza (material didáctico, entornos virtuais, internet, blogs, wikis, webquest, foros, chat, mensaxerías, videoconferencias, e outros canais de comunicación e manexo de información) desenrolando creatividade, innovación, entornos de traballo colaborativo, promovendo o aprendizaxe significativo, activo e flexible.

5. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

As ensinanzas de música fomentarán a realización de actividades culturais e de promoción das ensinanzas tales como concertos, audicións de alumnos, intercambios, conferencias, exposicións, etc.

6. Secuenciación do curso

6.1 Curso: 1º a 6º de grao profesional

6.1.1 Obxectivos

- a) Familiarizarse coa linguaxe xestual propio da dirección coral.
- b) Controlar de xeito consciente o mecanismo respiratorio e a emisión vocal para enriquecer as posibilidades tímbricas e proporcionarlle á voz capacidade de resistencia.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Decatarse da importancia de escoitar o conxunto e de integrarse nel para contribuír á unidade sonora.
- e) Coñecer a través da práctica coral tanto a música da nosa tradición occidental como a doutras culturas, facendo así patente a súa importancia na formación integral da persoa e afondando no coñecemento dos estilos e dos recursos interpretativos de cada un deles.
- f) Recoñecer os procesos harmónicos e formais a través do repertorio vocal.
- g) Ler á primeira vista cun nivel que permita a montaxe fluída das obras. Participar na planificación e na realización en equipo de actividades corais valorando as achegas propias e alleas en función dos obxectivos establecidos, amosando unha actitude flexible e de colaboración, e asumindo responsabilidades no desenvolvemento das tarefas.

6.1.2 Contidos

- (*) Respiración, entoación, articulación e resonancia como elementos básicos da emisión vocal.
- (*) Vocalizacións, entoación de acorde e cadencias para desenvolver o oído harmónico e a afinación.
- (*) Práctica da memoria como elemento rector da interpretación.
- (*) Desenvolvemento da audición interna como elemento de control da afinación, da calidade vocal e da cor sonora do conxunto.

- Entoación de intervalos consonantes e disonantes en diferentes graos de complexidade para afianzar a afinación.
- (*) Práctica da lectura a primeira vista.
- Análise e interpretación de repertorio de estilo polifónico e contrapuntístico a catro e máis voces mixtas con ou sen acompañamento instrumental.
- (*) Adquisición progresiva da seguridade persoal no exercicio do canto coral.
- Valoración do silencio como marco de interpretación.
- Interpretación dos textos que favorezan o desenvolvemento da articulación, a velocidade e a precisión rítmica.
- (*) Análise e interpretación de obras do repertorio coral de diferentes épocas e estilos, así como doutros xéneros e outros ámbitos culturais.

(Os contidos marcados con (*), son considerados **mínimos esixibles** para superar a materia nos distintos cursos).

6.1.3 Avaliación

A avaliación no grao profesional levarase a cabo tendo en conta os obxectivos e os criterios de avaliación establecidos na presente Programación Didáctica. A avaliación dos alumnos/as será continua, cualitativa e integradora, aínda que diferenciada segundo as materias do currículo. O profesorado avaliará tanto a aprendizaxe dos alumnos/as como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente. Os resultados da avaliación final expresaranse mediante escala numérica de 1 a 10 sen decimais (consideraranse positivas as cualificacións iguais ou superiores a cinco, e negativas as inferiores a cinco). A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria regulará as condicións para que os centros organicen as oportunas probas extraordinarias co fin de lle facilitar ao alumnado a recuperación da asignatura en caso de ter avaliación negativa.

Criterios de avaliación

1. Reproducir en cuarteto –ou a correspondente repartición- calquera das obras programadas durante o curso. Mediante este criterio trátase de valorar a seguridade para interpretar a propia parte, xunto coa integración equilibrada no conxunto, así como a capacidade de articular e afinar con corrección.
2. Reproducir calquera das obras programadas durante o curso en conxunto de tres ou máis membros por corda. Este criterio trata de avaliar a capacidade para adecuar todos os elementos da interpretación á eficacia do conxunto e a actitude de colaboración entre os participantes.
3. Repentizar obras homofónicas de pouca ou mediana dificultade, e de claros contornos tonais. Con este criterio preténdese avaliar a capacidade de relacionar a afinación co sentido tonal e a destreza de lectura á vista.

4. Repentizar unha obra polifónica de carácter contrapuntístico de pequena ou mediana dificultade. Trátase de avaliar a capacidade de integración na lóxica do discurso musical a través dos xogos imitativos.
5. Preparar unha obra en grupo, sen a dirección do profesorado. Este criterio trata de valorar a capacidade para aplicar os coñecementos dos elementos que interveñen na interpretación de xeito adecuado co estilo elixido.
6. Entoar acordes a catro voces en estado fundamental a partir do diapasón, ampliando progresivamente a dificultade e variando o son de referencia. Con este criterio trátase de avaliar a capacidade para que cada membro do coro pense nun tempo mínimo o son que lle corresponde e o reproduza de forma afinada.

Mínimos esixibles

Os contidos marcados con (*), son considerados **mínimos esixibles** para superar a materia nos distintos cursos.

Procedementos e ferramentas de avaliación

Para a obtención das calificacións do alumnado o profesor disporá das seguintes ferramentas e procedementos de avaliación:

- Observación sistemática.
- Diario de clase.
- Audicións de alumnos.
- Traballos en grupo.
- Grabacións en audio o vídeo.
- Probas de nivel.

Criterios de cualificación

- Traballo persoal (semanal de aula): 70%
- Actitude: 10%
- Audicións – Grao de consecución do repertorio: 20%

Táboa ou listaxe de cotexo homoxeneizado para probas e audicións trimestrais

- Texto (dificultade da obra, fidelidade a partitura, memoria): 10%
- Ritmo (precisión, exactitude rítmica, tempo): 20%
- Musicalidade (estilo, expresión, fraseo, carácter, posta en escena): 30%
- Técnica (articulación, son, afinación, respiración, posición corporal, pedal, dixitación): 40%

Calibración

Realizarase, ao menos, unha proba anual de calibración, onde o profesorado da especialidade acordará previamente o funcionamento da proba, e será comunicado ao alumnado, coa antelación suficiente.

Segundo o artigo 2º das Ordes do 8 de febreiro de 2008 e do 11 de febreiro de 2008 polas que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música e danza, e nos puntos 1.5 e 1.6 da Circular 21/2008 e o proceso PR76CAL (Homoxeneización e calibración), os departamentos determinarán o tipo e partes da ou das probas, así como os valores de referencia asignados as mesmas.

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

É competencia do consello escolar de cada centro autorizar, con carácter excepcional, a ampliación de matrícula ao curso seguinte do alumnado que, tras a orientación do profesorado, así o solicite, sempre que o informe da totalidade do profesorado do alumno ou da alumna asegure a súa adecuada capacidade de aprendizaxe do curso actual e daquel ao que aspire a acceder.

6.1.4 Medidas de recuperación

Procedementos de recuperación ordinarios

Dado que a avaliación é continua, o alumno/a que suspenda algunha avaliación poderá recuperala no seguinte trimestre.

Probas extraordinarias de setembro

Aqueles alumnos que non superen a materia no mes de xuño poderán recuperala no mes de setembro mediante a realización dunha proba específica. O profesor titular da materia realizará un informe individualizado a aqueles alumnos que non superen a materia en xuño no que se especificarán os contidos da citada proba.

6.1.5 Recursos didácticos

- Aula ampla
- Piano
- Gradas para cantores e podio para o/a director/a.
- Partituras de obras de diferentes épocas e estilos:
- Canons. Exercicios Vocais: Concone. Vaccai.
- Polifonía Coral do Renacemento español e europeo.
- Polifonía Coral do Barroco, Clasicismo e Romanticismo.

- Pezas instrumentais arraxadas para cantar, de diferentes autores.
- Negros Espirituais.
- Cancións populares galegas e do folclore europeo.
- Obras do repertorio sinfónico - coral.

7. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

---

O profesorado realizará unha avaliación inicial do alumnado para establecer as medidas pedagóxicas adecuadas e conducentes ao logro dos obxectivos do curso que imparta.

O profesorado avaliará tanto a aprendizaxe dos alumnos e das alumnas como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente.

Tendo en conta o principio metodolóxico nº3, a relación de recursos didácticos (métodos, obras, dúos, técnica, traballos teóricos, etc.) exposta nesta programación ten un fin orientativo á actividade docente, sendo susceptible de ser ampliada ou modificada segundo as características específicas do alumnado, pero sempre baixo o criterio pedagóxico do profesor titular da materia.

Basándonos no principio metodolóxico nº5, o profesor levará a cabo de forma continua e personalizada a avaliación de cada alumno, sendo imprescindible para este cometido un seguimento individualizado no que se terá en conta o traballo e o esforzo semanal, a asistencia a clase e o desenrolo das capacidades do alumno tendo sempre como punto de referencia a avaliación inicial.

8. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

---

A avaliación interna do departamento levarase a cabo nas reunións de departamento (das que levantarse acta) mediante o seguimento das programacións didácticas, análise dos resultados de avaliación do alumnado e propostas de revisión e modificación, se procede, das programacións didácticas.

9. ANEXOS

.....

9.1 Probas de acceso 1º de grao profesional

.....

Contidos

.....

Criterios de avaliación e cualificación

.....

9.2 Probas de acceso a outros cursos

-Lectura a primeira vista dun fragmento de 8 a 16 compases.

-Interpretación de linea melódica correspondente á tesitura propia, con melodía e texto do seguinte repertorio para cada curso:

Repertorio:

- Más vale trocar (Juan del Encina, Cancionero de Palacio) (2º G.P).

- O bone jesu (G. P. Palestrina) (3º e 4º G.P).

- Motete Kv 618 Ave verum corpus (W. A. Mozart) (5º e 6º G.P).

9.3 Criterios para a obtención dos premios fin de grao

.....